A lírica medieval

AS CANTIGAS DE SANTA MARÍA

Lingua Galega e Literatura I

OS CÓDICES

01

Códice de Toledo (To) ou da Biblioteca Nacional de Madrid:

160 follas de pergamiño e 128 cantigas. Semella unha copia posterior á primeira colección.

02

Códice do Escorial (T) ou Códice rico

193 composicións con notación musical e 1262 miniaturas. Inclúe unha prosificación en castelán das primeiras vinte e cinco cantigas, que poden presentar importantes diferenzas coa orixinal.

03

Manuscrito da Biblioteca Nacional de Florencia (F)

131 follas conservadas de 166, con 104 cantigas. Está incompleto, hai cadros sen rematar e non ten notación musical.

04

Códice do Escorial (E) ou Códice dos músicos

follas de papel e 361 de pergamiño. Contén 417 cantigas, 40 miniaturas e notación musical.

Códice do Escorial (E) ou Códice dos músicos
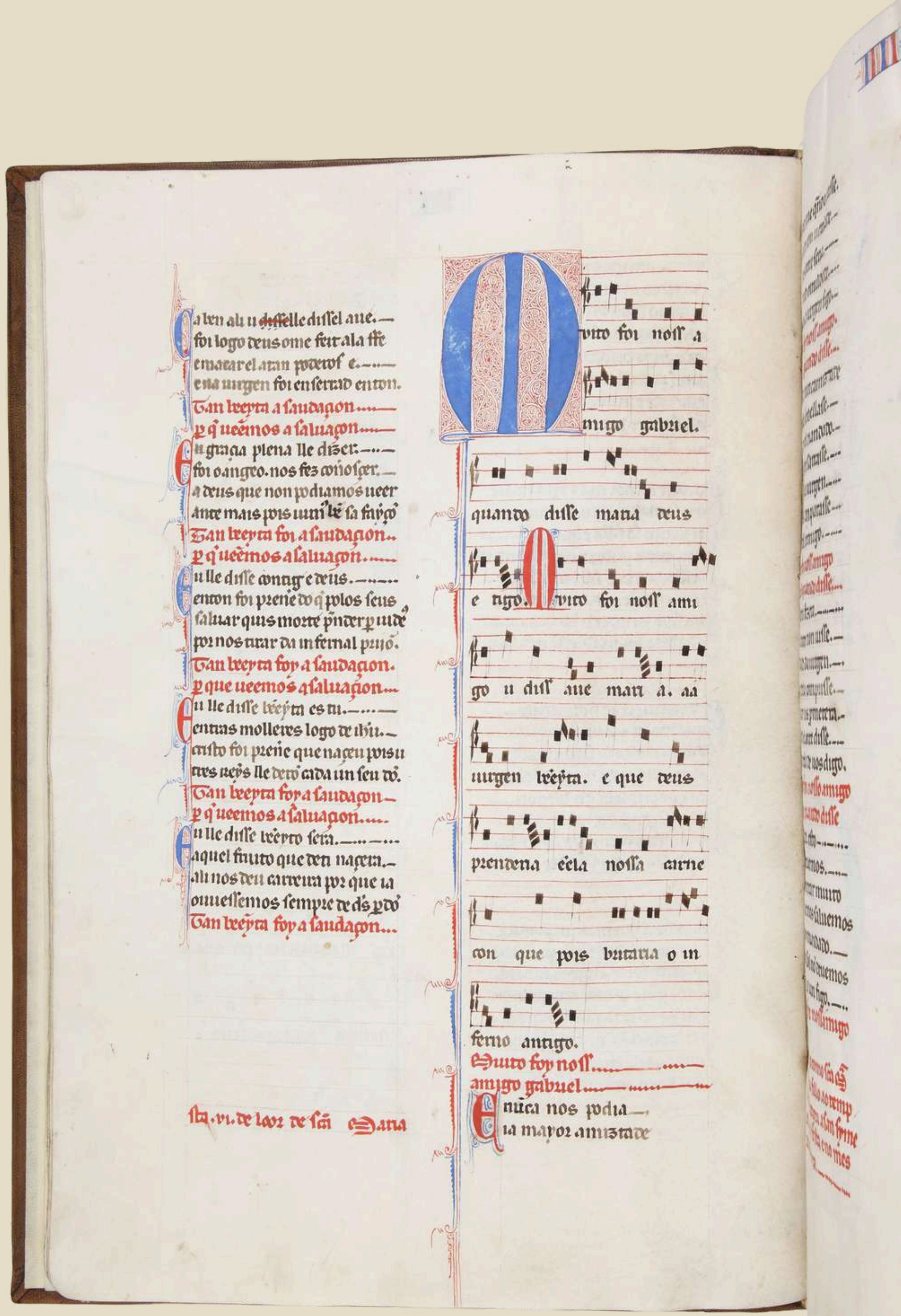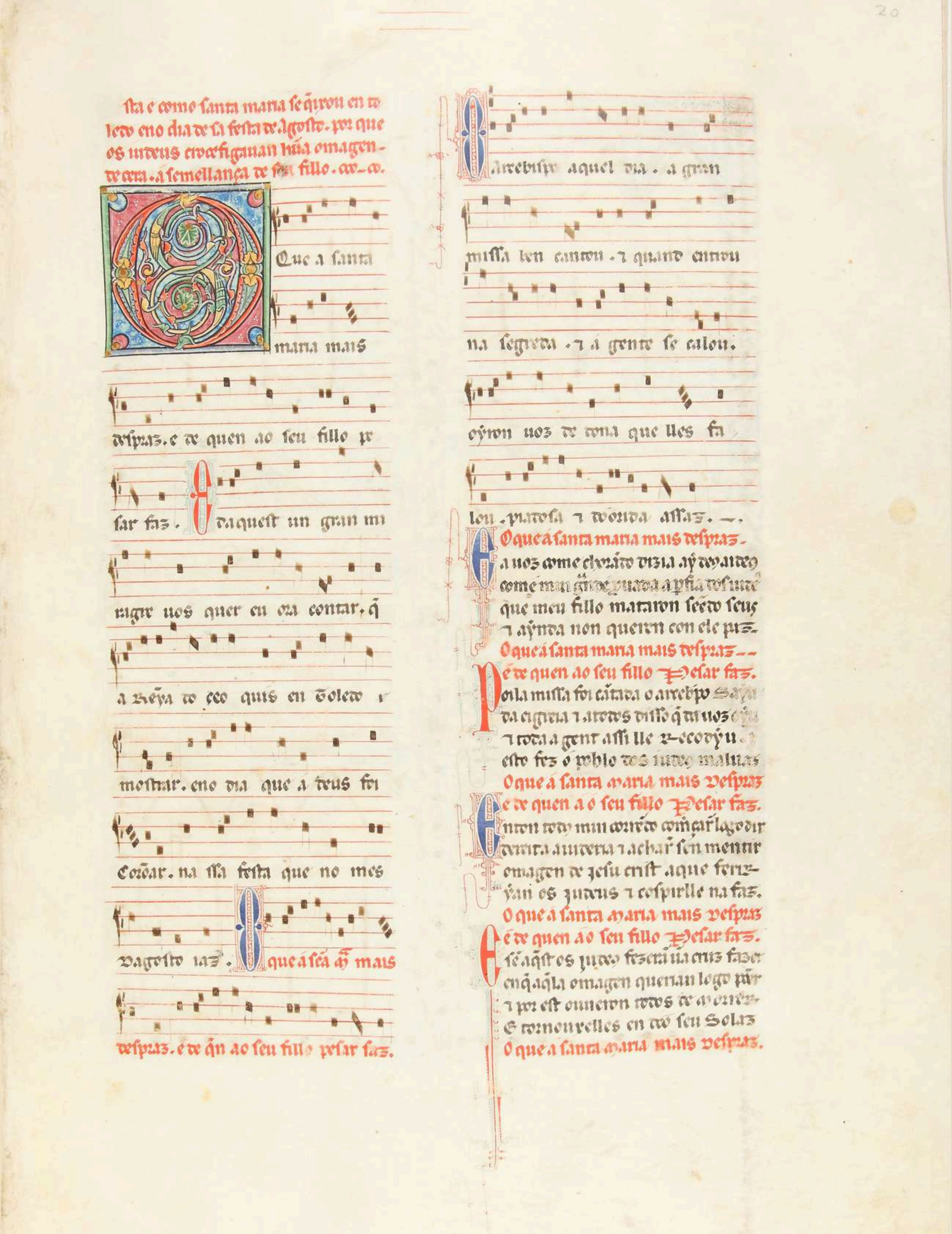
Códice do Escorial (T) ou Códice rico

AS FONTES

- Mariais latinos da Idade Media.
- Narracións latinas de carácter máis xeral en que aparecen milagres marianos.
- Coleccións de milagres marianos, escritos no mesmo século XIII en linguas romances.
- Coleccións procedentes de diferentes santuarios peninsulares.
- Consellas orais.
- Impresións e lembranzas do mesmo rei ou dos seus colaboradores.

CLASIFICACIÓN

CANTIGAS NARRATIVAS

O primeiro destes dous grupos está constituído por aquelas composicións nas cales asistimos a un relato onde o seu protagonista aparece en debate co pecado ou diante dun perigo iminente. Tan só a intervención marabillosa da Virxe logra resolver satisfatoriamente a conxuntura, polo que a cantiga finaliza sempre con agradecementos e loanzas á figura de santa María.

A organización destes textos responde ao seguinte esquema:

- Introdución acerca do milagre que vai ser relatado, seguido dunha máxima que logo se repetirá ao final de cada estrofa en forma de refrán.
- Relato do milagre.
- Conclusión moral.

CLASIFICACIÓN

CANTIGAS LÍRICAS

O segundo apartado dentro das cantigas de santa María está composto polas cantigas líricas. Trátase de composicións que decorren por dúas vías esenciais: unha que segue o modelo das cantigas de amor e outro que provén de inspiración litúrxica.

O primeiro conxunto, conformado polas cantigas de loor, segue, daquela, o modelo da cantiga de amor trobadoresca. Estas composicións aparecen intercaladas entre cada nove cantigas, ocupando os números 1, 10, 20, 30... Nelas, Afonso X reitera nelas a súa decisión de converterse en trobador da Virxe.

DISTRIBUCIÓN TEMÁTICA

- Milagres que exaltan a María como auxiliadora do seus devotos, sanadora dos doentes, consolo dos que padecen algunha aflición etc.
- Milagres que loan as virtudes cristiás: oración, penitencia, caridade, castidade etc.
- Milagres que critican e reprenden pecados e costumes deshonestos: blasfemia, roubo, inxuria, orgullo, soberbia, luxuria etc.
- Milagres a prol de santuarios e igrexas marianas.
- Visións, animacións de obxectos e imaxes da Virxe.
- Cantigas que fan mención dos feitos dedicados a María.
- Cantigas que lembran e exaltan os misterios máis significativos do cristianismo: a Creación, o nacemento e a resurrección de Cristo etc.

A FUNCIÓN DAS CSM

- **As cantigas como marioloxio:** situar a Virxe no punto máis alto do universo, como a «dona das donas».
- **As cantigas como exemplos:** carácter didáctico.
- **As cantigas como colección:** obra enciclopédica sobre a Virxe.
- **As cantigas como propaganda política, cultural e relixiosa:** Toledo fronte a Compostela e fronte aos musulmáns